

4. Закон України «Про захист від недобросовісної конкуренції» від 7 червня 1996 року № 236/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 36. – Ст. 164.
5. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 25-26. – Ст. 131.

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ ЗАСТОСУВАННЯ СПЕЦІАЛЬНИХ СПОСОБІВ ЗАХИСТУ ПРАВА НА КОМЕРЦІЙНЕ (ФІРМОВЕ) НАЙМЕНУВАННЯ

Кузьмінський Олексій Олександрович

*кандидат юридичних наук, викладач Черкаського національного
університету імені Богдана Хмельницького*

Задоволення тих чи інших потреб учасників цивільних правовідносин залежить від того, якими суб'єктивними правами вони володіють. Для гарантування суб'єктивних прав, необхідно забезпечити їх ефективний захист як проти дійсних, так і проти можливих порушень. Отже, захист суб'єктивних цивільних прав займає одне з центральних місць у юриспруденції. Наведене стосується й захисту права на комерційне (фірмове) найменування, що вказує на актуальність обраної тематики дослідження.

Охорона прав на комерційне (фірмове) найменування забезпечується нормами Цивільного кодексу України (далі – ЦК України), іншими правовими актами, що мають різне юридичне значення. Одні норми встановлюють або закріплюють можливість набувати, змінювати, здійснювати права на вказаний засіб індивідуалізації і цим охороняють їх. Інші норми забезпечують умови для здійснення належних уповноваженому суб'єкту прав та встановлюють відповідальність за протиправні дії, що порушують або створюють загрозу порушення прав на комерційне (фірмове) найменування, і в цьому розумінні також дуже важливі для охорони. Тому, можна сказати, що більшість норм цивільного права так чи інакше пов'язані з охороною відносин, щодо комерційного (фірмового) найменування. Але є і спеціальні способи та засоби цивільного права з їх безпосереднім захистом.

До спеціальних способів захисту права на комерційне (фірмове) найменування, як засобу індивідуалізації, законодавець зараховує шість засобів примусового характеру, які включають як способи захисту, так і міри відповідальності (ст. 432 ЦК України) [1]. Суд може постановити

рішення, зокрема, про: застосування негайних заходів щодо запобігання порушення права інтелектуальної власності та збереження відповідних доказів; зупинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорт чи експорт яких здійснюється з порушенням права інтелектуальної власності; вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених у цивільний оборот з порушенням права інтелектуальної власності та знищення таких товарів; вилучення з цивільного обороту матеріалів та знарядь, які використовувалися переважно для виготовлення товарів з порушенням права інтелектуальної власності або вилучення та знищення таких матеріалів та знарядь; застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності. Розмір стягнення визначається відповідно до закону з урахуванням вини особи та інших обставин, що мають істотне значення; опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та зміст судового рішення щодо такого порушення.

Невеликий досвід їх застосування щодо комерційних (фірмових) найменувань свідчить про наявність низки проблем, що знижують ефективність захисту.

Застосування невідкладних заходів щодо попередження порушення права і збереження відповідних доказів – міра захисту, спрямована на оперативне попередження і припинення дій, що порушують або створюють загрозу порушення прав на комерційні (фірмові) найменування, а також збереження відповідних доказів їх вчинення. Оперативна реалізація цього способу захисту є гарантією недопущення та припинення правопорушень, зменшення розміру заподіяної порушенням шкоди, мінімізації витрат потерпілої особи на судовий захист його прав.

Перелік невідкладних заходів у законодавстві про комерційні (фірмові) найменування не передбачено. Тому їх застосування повинно ґрунтуватися на нормах Господарського процесуального кодексу України (далі – ГПК України) про «запобіжні заходи». До таких ст. 43-2 ГПК України [2] зараховує: витребування доказів; огляд приміщень, в яких відбуваються дії, пов'язані з порушенням прав; накладання арешту на майно, що належить особі, щодо якої застосовано запобіжні заходи. Для повного і надійного запобігання неправомірних дій ці заходи доцільно доповнити в спеціальному законодавстві заходом у вигляді заборони відповідачеві, щодо якого є достатні підстави вважати, що він є порушником, здійснювати певні дії, а саме: застосування

комерційного (фірмового) найменування на товарі, упаковці, вивісці, етикетці тощо, зберігання такого товару з метою пропонування для продажу, пропонування для продажу, продаж, імпорту, експорту; застосування в діловій документації чи в рекламі, в мережі Інтернет, відносно яких (дій) є достатні підстави вважати їх контрафактними.

Призупинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорту або експорту яких здійснюється з порушенням права. Порядок застосування цього способу захисту регулюється нормами Митного кодексу України (глава 45 «Особливості переміщення через митний кордон України товарів, що містять об'єкти права інтелектуальної власності», ст. 345 «Переміщення товарів через митний кордон України з порушенням прав інтелектуальної власності») [3], а також деталізує нормами ряду підзаконних актів [4; 5].

Цей спосіб захисту більшою мірою застосовний для припинення порушень прав на торговельні марки, оскільки їх охорона забезпечується свідомством, що підтверджує обсяг прав володільця. Відносно комерційних (фірмових) найменувань подібний контроль з боку митних органів мало реалізується на практиці, оскільки встановлення наявності чи відсутності неправомірного використання комерційного (фірмового) найменування залежить від безлічі факторів (виду діяльності володільця найменування, можливості введення споживачів в оману тощо).

Вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених в обіг з порушенням прав і знищення таких товарів; вилучення з цивільного обороту матеріалів та знарядь, які використовувалися переважно для виготовлення товарів з порушенням прав – способи захисту, спрямовані на припинення і запобігання подальшого введення в цивільний оборот контрафактних товарів, а також на виключення можливості їх повторного виробництва. Особливості та порядок реалізації вказаного способу захисту в спеціальному законодавстві про засоби індивідуалізації також не деталізовані. У ч. 2 ст. 20 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [6] позначається можливість власника свідчення вимагати усунення з товару, його упаковки незаконно використовуваного знака або позначення, схожого з ним до ступеня змішання, або знищення виготовлених зображень знака чи схожого позначення.

Застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта права інтелектуальної власності – міра відповідальності, яка є альтернативною санкцією по відношенню до відшкодування збитків. Умовою її застосування

є лише факт протиправної поведінки порушника, обґрунтування ж точного розміру майнових втрат не потрібне. Конкретний розмір стягнення у законодавстві про засоби індивідуалізації не передбачено, так само як і сама можливість застосування такої відповідальності. Відсутність деталізації розмірів стягнення на рівні спеціального закону є причиною незастосування судами цієї санкції для захисту прав на засоби індивідуалізації [7]. При цьому посилання правовласників на аналогію закону до уваги не приймаються (мається на увазі аналогія з авторським законодавством, наприклад, відповідно до авторського законодавства розмір компенсації становить від 10 до 50000 мінімальних заробітних плат (ст. 52 Закону України «Про авторське право та суміжні права») [8].

Опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права та зміст судового рішення про таке порушення – міра захисту, спрямована на відновлення ділової репутації володільця, прав на комерційне (фірмове) найменування.

Відносно комерційних (фірмових) найменувань публікація принесе найбільший ефект, якщо з нею зможе ознайомитися максимально широке коло споживачів, оскільки саме від їх сприйняття багато в чому залежить, по-перше, ділова репутація володільців цих позначень, по-друге, встановлення факту порушення (так ст. 489 ЦК України не допускає використання однакових комерційних, фірмових найменувань, якщо це вводить в оману споживачів щодо діяльності та продукції їх власників). Якщо ж опублікування інформації про порушення прав на комерційне (фірмове) найменування виробляти в спеціалізованому виданні Державної служби інтелектуальної власності («Промислова власність»), така публікація навряд чи досягне необхідного результату оповіщення споживачів.

Таким чином, проведені дослідження нормативно-правової бази про способи захисту прав на комерційні (фірмові) найменування, а також правозастосовчої практики у цій сфері дозволяє зробити ряд висновків. Стан законодавства, що регулює реалізацію способів захисту вказаного виду прав, відбиває високий рівень захисту, який забезпечується закріпленням системи загальних для всіх прав суб'єктів господарювання способів захисту та спеціальних способів для захисту прав інтелектуальної власності. У той же час, практика застосування цього законодавства свідчить про наявність низки проблем, складностей, пов'язаних із загальними формулюваннями правових норм, недостатньою деталізацією в них змісту способів захисту та порядку їх застосування. Виходячи з цього, основними напрямками

удосконалення законодавства в цій сфері виступають деталізація і конкретизація змісту і правил застосування способів захисту щодо прав на комерційні (фірмові) найменування. Саме такий підхід, що поєднує встановлення загальних рамок способів захисту для всіх прав інтелектуальної власності та деталізацію порядку їх застосування для прав на комерційні, фірмові найменування дозволить забезпечити їх максимально ефективний захист.

Список використаних джерел:

1. Цивільний кодекс України : закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – №№ 40-44. – Ст. 356 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/435-15>. – Редакція від 28.03.2014.
2. Господарський процесуальний кодекс України : від 06.11.1991 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1798-12>. – Редакція від 28.03.2014.
3. Митний кодекс України : від 13.03.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>. – Редакція від 04.07.2013р.
4. Про затвердження переліку підстав для припинення митного оформлення товарів, щодо яких правовласником не подано заяву про сприяння захисту належних йому майнових прав на об'єкт права інтелектуальної власності, за ініціативою митного органу : постанова Кабінету Міністрів України від 21.05.2012 р. № 432 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/432-2012-%D0%BF>.
5. Про затвердження Порядку надання застави або еквівалентної гарантії з відшкодування витрат, пов'язаних з діями митних органів України щодо сприяння захисту прав інтелектуальної власності, та Форми довідки про включення об'єкта права інтелектуальної власності до митного реєстру : наказ Міністерства фінансів України від 28.12.2011 р. № 1762 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0361-12>. – Редакція від 28.12.2011.
6. Про охорону прав на знаки для товарів і послуг : закон України від 15.12.1993 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3689-12>. – Редакція від 5.12.2012.
7. Про практику застосування господарськими судами законодавства про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності : лист Вищого господарського суду України від 14.12.2007 р. № 01-8/974.

[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukraine.uapravo.net/data2008/base14/ukr14383.htm>.

8. Про авторське право і суміжні права : закон України від 11.07.2001р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/3792-12>. – Редакція від 05.12.1012.

ОХОРОНА ТА ЗАХИСТ МУЗИЧНИХ ТВОРІВ В УКРАЇНІ

Неменьша Ольга Юрївна,

*магістрантка Черкаського національного університету
імені Богдана Хмельницького*

Сьогодні важко уявити своє життя без музики, яка є одним із поширених видів мистецтва і її широко використовують у повсякденному житті. Музичні твори вже давно перестали бути просто задоволенням, яке отримує автор від процесу їх написання та демонстрації широкому загалу. Сьогодні музична індустрія – це бізнес, де кожен прагне отримати винагороду, за свою творчу працю. Кожне звучання музики – це прибуток її автору, виконавцю, продюсеру. З огляду на це, важливо знати, що будь-який музичний твір є об'єктом авторського права. У часи використання цифрових технологій, коли можливо швидко, легко і незаконно скопіювати будь-що важливе, значення слід приділяти охороні твору.

Насамперед, потрібно зазначити, що Цивільний Кодекс України, а також Закон України «Про авторське право та суміжні права» не містять визначення музичного твору. Однак, музичним вважається твір, в якому художні образи передаються за допомогою звуків. Закон України «Про авторське право та суміжні права» згідно ч. 1 ст. 8, до об'єктів авторського права належать різні види музичних творів з текстом або без нього (інструментальні – симфонії, сонати, квартети і вокальні – пісні, романси, тощо), а також музично-драматичні – опери, оперети, балет [4].

Музичні твори можуть бути використанні як самостійно в різноманітних сферах – на телебаченні, радіо, під час проведення масових заходів, так і бути важливою складовою інших творі, насамперед, аудіовізуальних.

Для охорони музичного твору, як об'єкту авторського права, ставляться аналогічні іншим об'єктам вимоги. Твір має бути виражений